RUSKI INWALID

N° 117.

CZWARTEK. 20 Maia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Franciia. Hiszpaniia. Angliia. Daniia. Turcyia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 20 Maia.

Na przeszłym tygodniu we środę był pożar w *Carskiem Siele* i kosztowny pałac tey rezydencii znacznie ucierpiał, a mianowicie kaplica i kilka pokoi zupełnie się spaliły. Tuż przy pałacu znayduiące się liceum, spaliło się także. Niewiadomo iescze od czego się wszczął ten pożar.

Królestwo Polskie.

z Warszawy 16 Maia.

We środę, to iest d. 10 Maia, poniosła oyczyzna, ponieśli krewni, przyiaciele i ubodzy wielką stratę przez śmierć JW. Franciszka Węgleńskiego Ministra prezyduiącego w Kommissyi Rządowey Sprawiedliwości. Mąż ten zaledwo był wyniesiony na ten stopień, z którego mógł bydź tak bardzo użyteczny kraiowi przez dokładną znaiomość prawa, charakter stały i swoie cnoty, tknięty został chorobą, która trwaiąc blisko półroku, pasmo wreście dni iego z powszechnym wszystkich żalem przerwała. Wieczorem dnia 12 Maia wyprowadzone były wzłoki nieboszczyka do kościoła XX. Kapucynów w assystencyi bardzo liczney Senatorów, wszelkiego stopnia urzędników i publiczności. JW. Prymas Arcybiskup, iako też JJWW. Biskup Płocki *Prażmowski*, i Biskup Sufragan Kiiowski *Zambrzycki*, odprowadzili zwłoki do samego kościoła, gdzie zwyczayne nabożeństwo odprawione zostało. Dnia 13 Maia były uroczyste exekwiie; którym podobnież przewodniczył JW. Prymas i Arcybiskup tudzież JJWW. Biskupi *Prażmowski Zambrzycki*, i Infułat *Koźmian*. JW. Antoni Bieńkowski Sędzia przy naywyższym Trybunale Sprawiedliwości miał mowę pogrzebową następuiącey treści:

„Od czasu przywrócenia Królestwa Polskiego iuż to drugiego Ministra Sprawiedliwości śmierć narodowi naszemu wydarła. — Zgon męża

wysokim urzędem zaszczyconego nie może bydź oboiętnym. Im urząd iest większy, tem skutki tego zgonu są rozciągleysze. Kierunek sprawiedliwości iest nayważnieyszym w kraiu urzędem, bo sprawiedliwość zapewnia każdemu mieszkańcowi bezpieczeństwo osoby i maiątku co iest pierwszym zamiarem społeczności ludzkiey; inne więc dostoyności, które z utworzenia się tey społeczności wyniknęły, niemiałyby mieysca, gdyby sprawiedliwości nie było. Dla iey utrzymania, dokładne ustawodawstwo, i prawe sądownictwo nieodbicie są potrzebne: gdyż sprawiedliwość na tych dwóch filarach oparta stoi. Każdy narod czuie tę potrzebę, i w wieku naszym wszystkie prawie europeyskie narody całe swoie usiłowania na wydoskonalenie ustawodawstwa, i na sprostowanie sądownictwa obróciły. Naród nasz w krótkim czasie rozmaitym zmiennym podpadaiąc koleiom, miał sobie kilkakrotnie obcych kraiów ustawodastwa narzucane, i stosownie do każdego sądownictwo urządzone. Ogłoszona konstytucya teraznieysza zmieniła sądownictwo, i konieczną potrzebę zmienienia ustawodawstwa wskazała. Częste te zmiany, mnogość rozmaitych ustaw, pociągaiąc za sobą nieporządek, dały się uczuć kraiowi tak dalece, że naród na zeszłym seymie zgromadzony podał o to prośby do tronu, a łaskawie nam panuiący Monarcha zlecił rządowi uporządkowanie ustawodawstwa, i organizacyą konstytucyynego sądownictwa. — Rząd nasz baczny, i o dobro narodu troskliwy, znaiąc ważność wydziału sprawiedliwości, i przykre iey teraznieysze położenie, gdy zawakowało Ministrostwo sprawiedliwości, szukał takiego męża, któryby i potrzebie narodu, i zleceniu Monarchy zadosyć zdołał uczynić. Między wielu w naszym kraiu znakomitemi mężami, przymioty i zasługi zeszłego Ministra JW. Franciszka Węgleńskiego zalecały go na kandydata do tego urzędu.

Urodzony r. 1766 w srarożytnym szlacheckim herba Szrzeniawa domu, młodość swoię nauce prawa poświęcił; a zostaiąc pod obcym w Gallicyi rządem, i nie mogąc nabytemi wiadomościami oyczyznie swoiey służyć, użył ich na dobro rodaków. Kiedy w r. 1809 pora pomyślna dla oyczyzny okazała się, oddał się cały na usługi publiczne. Naprzód we Lwowie policyą kraiową dzielnie i gorliwie utrzymywał; a za przeniesieniem się rządu centralnego do Lublina, rozmaite iego zlecenia wykonywał po kraiu zręcznie i skutecznie. Po przyłączoney do Xięztwa Warszawskiego części Gallicyi, został Węgleński mianowany Kommissarzem do iey ziednoczenia z Xięztwem, i urząd ten należycie, pilnie i dokładnie sprawił. W roku 1810 obrany był Posłem z Powiatu Hrubieszowskiego, i na seymie 1811 r. czynnym się w tych obowiązkach okazał. Po ogłoszeniu konstytucyi teraznieyszego królestwa, był naprzód Sędzią w Delegacyi administracyyney, potem Sędzią w naywyższym Trybunale, i na tych ważnych urzędowaniach dał dowody swoiey pilności i dokładney wiadomości rzeczy. W roku 1818 znaczną większością głosów obrany od Senatu na kandydata, przez Nayiaś. Pana Senatorem Kasztelanem był mianowany, i zaraz za Wizytatora do wydziału Sprawiedliwości wezwany od Rządu, z niezmordowaną pracą i gorliwością obowiązki te dopełniał. — Do tych zasług publicznych łączył zeszły Minister prywatne i domowe cnoty. Był i czułym i wdzięcznym dla matki synem; a w zawikłanych interessach wspierał owdowiałą; kochał i szanował od samego dzieciństwa starszego brata Jana, naszego Ministra Przychodów i Skorbu. Miłość i zgodność tych dwóch braci iest znana powszechnie, i służyć może za wzór i rzadki przykład. Kochał całą rodzinę, a nadzieię domu swoiego małoletniego Franciszka, syna od Wincentego brata, wziąwszy w opiękę swoię, z taką troskliwością wychowaniem się iego trudnił, iaką rzadko który oyciec mógł okazać. Był dobrym panem dla swoich włościan, i w przykrych zdarzeniach skuteczne im wsparcie dawał; był dobrym i spokoynym sąsiadem, w przyiaźniach stałym, czułym i pomocnym w urzędowaniu kollegą, miłym i uprzeymym; z podwładnemi łagodnie postępował, a dla wyższych znał uszanowanie. Cnoty prywatne sprawuią wprawdzie tylko dobro osob poiedyńczych, ale pochodząc z dobrych kłonności serca, są pewną cnot publicznych rękoymią, bo taż sama chęć działania dobrze, obszernieyszą znayduie przestrzeń na usłudze publiczney. Te zasługi i te przymioty umieściły JW. Franciszka Węgleńskirgo na liście kandydatów do ministrostwa Sprawiedliwości od Rządu podaney: a Nayi: Pan wybrał go Ministrem, i orderem S. Stanisława pierwszey klassy przyozdobił. Znaiąc Węgleński ważność powierzonego urzędu, z podwoioną usilno-

ścią zaczął się do iego obowiązków przykładać, ażeby odpowiedzieć ufności w nim położoney. Lecz wkrótce, czyli to przez mocne sił natężenie, czyli też, iż takie smutne iego było przeznaczenie; nagła niemoc ciało iego opanowała. Węgleński nie poddał się zaraz tey niemocy; ufny w dzielność swoiey duszy walczył mężnie z chorobą i silił się na dopełnianie powinności swego urzędu; lecz ciągła praca iego, dobre tylko i szlachetne zamiary dowiodła, a choroba przez nię zwiększona, śmierć zbyt wczesną dla dobra kraiu sprowadziła.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

FRANCIIA.

z Paryża, 9 Maia.

Knowano tu znowu iakiś niegodziwy zamach i na wykonanie iego obrano mieysce przed drzwiiami nowey galeryi luwrskiey na przeciwko ulicy *Echelle*; przecież dowiedziano się wcześnie o wszystkiem i zapobieżono złemu. Wczora bardzo rano iakiś nieznaiomy człowiek przyszedł na mieysce pomienione i przed drzwiami rzeczoney galeryi położył worek prochu obiętości kuli działowey, do którego przymocowany knot chciał iuż podpalić *cygarem* które w gębie zapalone trzymał. Lecz policyia, która na to mieysce pilną dawała baczność, oskoczyła zuchwalca i przeszkodziła w dokonaniu niegodziwego zamysłu. Jeden nawet z policyiantów tyle okazał przytomności umysłu i odwagi, iż niewiedząc co w worku było, porwał go i odrzucił, a knot połamał. Schwytany wyznał przy pierwszem badaniu, że się nazywa *Gravier*, ma lat wieku 31, urodził się w Borcellonette; że służył niegdyś kapitanem czy rotmistrzem w piątym pułku ułanów gwardyi, a teraz iest bez mieysca. Odprowadzono go zatem do więzienia *Elboeuf* Wkrótce potem iescze trzech podobnych schwytano Jchmościów, o których żadnych iescze doniesień urzędowych niemamy. — Worek znaleziony pod drzwiami miał w sobie dwa funty prochu, przy nim znaleziono papier, na którym były napisane cztery wiersze obelżywe, bez żadnego podpisu. Ta okoliczność sprawiła tu wielkie wrażenie.

HISZPANIIA.

z Madrytu, 28 Kwietnia.

Dotychczas iescze niektóre prowincyie nadesłały zwyczaynych rocznych podatków i mieszkańcy ich oświadczaią, iż niepierwiey uiszczą się z tey należności, iak aż dopiero po formalnem zwołaniu stanów.

Znaiomy *Arco-Aguero* był niedawno prezentowany Królowi i z tego powodu miał krótką mowę, w którey oświadczaiąc gorliwość i oddanie się woyska teraźnieyszemu domowi, rzekł między innemi: »Każdy Hiszpan w duszy swoiey iest przekonany, że osoba Królewska iest święta, nietykalna i żadney nieuległa odpowiedzialności.«

W Pampellunie, stolicy Nawarry, nieustały iescze zamieszania rewolucyyne: 25 b. m. Jenerał *Mina* rozkazał był pozamykać bramy miasta, ato aby zatrzymać opuszczaiących ie całemi rodzinami z przyczyny uciążliwych podatków i innych pretensyi woyska. Zwierzchność mieyscowa niemogąc zmusić tego Jenerała do zupełnego cofnienia danych iuż rozkazów, doniosła mu przecież, iż zgadzaią się wprawdzie obywatele na uformowanie z pomiędzy siebie straży wewnętrzney; lecz zaciąg woyska przez tegoż Jenerała zalecony w całey prowincyi, nie inaczey nastąpić może iak aż dopiero wtenczas, gdy stany zwołane będą.

ANGLIIA.

z Londynu, 8 Maia.

Na iednem z ostatnich posiedzeń parlamentu postanowiono mianować osobną kommissyią dla ułożenia nowego etatu wydatków na opłatę officialistów cywilnych i dworu. Na temże posiedzeniu po nastąpionem ze strony kanclerza skarbu obiaśnieniu, przeznaczono na coroczne potrzeby dla osoby Królewskiey 1,200,000 funtów szterlingów; z których 850,000 ma płacić W. Brytania, a resztę Jrlandyia.

W przeszłą niedzielę był u Xiążęcia *Wellingtona* wielki obiad, na który zaproszeni goście biesiadowali w nowey sali ozdobioney rozmaitemi trofeami woyskowemi, a iedli z serwisów, które wódz ten od różnych monarchów europeyskich otrzymał w darze. Z prawey strony gospodarza siedział Xiąże *Jorkski*, a z lewey Xiąże *Leopold Cobourg*. Uczta trwała do pierwszey z północy.

Gazeta *The Times* zapewnia, że koronaciia królewska 1 Sierpnia niechybnie nastąpi, i że

iuż wydano rozkaz do napisania proklamacyi maiącey się czytać przy tem obrzędzie.

Z Port Royal co w Jndyiach wschodnich donoszą między innem co następuie: Okręt *Ontario* pod dowodzstwem kapitana *Gostlinga* wysadził na powietrze tegoż samego kapra, który niedawno iescze zabrał był okręt *Indyiana* płynący z Bremen do Hawanny z ładunkiem 400 tysięcy dollarów i zrabował okręt ieden francuzki i hiszpański.

— Zaprowadzenie telegrafów postępuie tu pomyślnie i wkrótce iak się spodziewać należy to ważne przesięwzięcie do żądanego doprowadzone będzie końca.—Cała ich liniia ciągnie się od Doungerniss do wyspy *Shepy*. Te zaprowadzenia liczne i niemałe przynoszą korzyści; nietylko bowiem w iak naykrótszym czasie przesyłaią z nayodległeyszych mieysc potrzebne doniesienia; lecz nadto i przeszkadzaią w przewożeniu kontrabandy.

Sprawa *Hunta* tocząca się w sądzie Królewskim iescze nie iest rozwiązaną. Pozwolono mu sprowadzić iescze 26 świadków z Manchester. Jch zeznania ukażą, czy są iescze potrzebne dalsze badania lub nie.

Wspólnicy *Thistelwooda*, utrzymywani dotychczas w domie poprawy a mianowicie: *Preston*, *Hasard*, *Haal*, *Jeorge*, *Simmons* i *Tirth* otrzymali wolność; ich bowiem wina niczem dowiedzioną bydź niemogła!

Schwytano w Dower człowieka, który chciał puścić się do Francii z machinami angielskiemi dla robienia korun.

W gazetach Exterskich ostrzega ieden z mieszkańców tamecznych, aby nikt żenie iego niewierzył, która iuż to dziewiętnasty raz iego opuściła, chociaż za każdym powrótem czyniła obietnicę poprawy!

W *Kuryierze* czytamy niektóre wiadomości o *Boliwarze*, a mianowicie że iest teraz o 50 mil od Carracas, a woysko iego trzy razy licznieysze od Jenerała *Morillo*, który ma tylko pod swoim dowodzstwem od 4 do 6 tysięcy żołnierza, między któremi Europeyczyków iest tylko 350. Ztąd więc wnoszą iż *Boliwar* niezadługo wstąpi do Carracas. W iedney z ostatnich potyczek poległ znaiomy ienerał powstańców *Paez*.

DANIIA.

z Koppenhagi, 5 *Maia*.

Otrzymano tu smutną wiadomość od brzegów północnych naszych, a mianowicie, iż wielka burza morska w dniu 27. z. m. pochłonęła 50 rybaków, którzy wypłynęli byli ztamtąd dla połowu.

P. *Coaas* nasz Minister sprawiedliwości, ma ztąd wyiechać wkrotce do Karlsbadu.

TURCYIA.

z Stambułu, 10 *Kwietnia*.

Straszna burza unosi się nad głową Ali-Baszy Janińskiego. Porta czyni przygotowania celem przekrócania nakoniec obszernych planów i buntowniczych zamachów tego śmiałego magnata. Odebrano iuż od syna iego urząd gubernatora naupartskiego, a znaiomy *Pechliwan* będący dotąd na wygnaniu w Brussa ma bydź iego następcą. *Pechliwan* poważany iest powszechnie z męztwa swoiego i znaiomości woyskowych. *Mahomet Bey* Syn kapitana Baszy zamordowanego z rozkazu *Ali-Baszy*, przeznaczony iest na namiestnika w Durasso w Albanii, a *Soliman Basza* otrzymał pododnyż urząd w Tricala, i rządy nad siedmiu przesmykami w tey prowincii znayduiącemi się; *Mustafa Basza* namiestnik skutarski, potwierdzony został na tem urzędzie przez osobne pismo Sułtana w naypodchlebnieyszych wyrazach, przy czem otrzymał także drogie podarunki od Monarchy. Wnosić należy że *Ali Basza* nieprzyymie dobrowolnie tych urządzeń, zmnieyszaiących iego znaczenie w Albanii i Tessalii, a przeto Albaniia wkrótce stanie się tearem okropney rzezi.

Treść wiadomości, które porta otrzymała z Bagdadu i Alepo, powszechnie iest pomyślna. Potwierdza się w nich pogłoska o zupełnem wytępieniu zbóyców, którzy tam niesłychanych dokonywali nieładów.

4 b. m. urodził się Sułtanowi syn, który żył tylko iedną godzinę.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.